

Nr 212

Av herr **Källqvist m. fl.**, om anslag till Sveriges elevers centralorganisation (SECO).

(Lika lydande med motion nr 255 i Andra kammaren)

I sina petita för budgetåret 1963/64 har skolöverstyrelsen ånyo föreslagit att bidrag av statsmedel skall utgå till SECO. Med hänvisning till pågående utredningsarbete har departementschefen dock inte ansett sig kunna bifalla överstyrelsens förslag.

En av skolans viktigaste uppgifter är att fostra eleverna till ansvars-kännande och självständigt tänkande medborgare i vårt demokratiska samhälle och att bibringa dem förståelse för de principer och värderingar som utgör grunden för vår samhällsform.

Som komplement till den teoretiska undervisningen har i skolorna vuxit fram en självstyrelse bland eleverna som syftar till att ge dem möjligheter att tillämpa dessa principer om samverkan och demokrati, att se hur de fungerar i praktiken. Genom denna elevrådsverksamhet får eleverna tillfälle att med gemensamma krafter angripa och lösa de problem, som uppstår i deras samhälle — skolan. De får också en inblick i föreningsteknik, valförfaranden o. d. De elever som väljs till förtroendeposter får lära sig att handla under ansvar och att föra andras talan inför lärare, föräldraförening och rektor.

Värdet av elevrådsverksamhet poängteras i skolöverstyrelsens Allmänna anvisningar för fostran och undervisning på skolans högre stadier:

Eleverna måste få känna, att skolans ledning betraktar dem som medarbetare med ansvar och förmåga att utföra självständiga uppgifter i skolans tjänst utan ständig övervakning. Samarbete mellan skolledningen och eleverna är önskvärt och betydelsefullt även ur den sociala fostrans synpunkt . . .

Elevkåren behöver först och främst ett organ, som kan fungera som dess styrelse och som kan ge uttryck åt dess synpunkter och önskemål.

För att stimulera elevrådsverksamheten och få till stånd ett landsomfattande samarbete mellan elevråden bildade dessa 1952 Sveriges elevers centralorganisation (SECO).

Sedan organisationen bildades har antalet elevråd mer än fyrdubblats och fortsätter alltjämt att öka. SECO representerar numera över 200 000 elever vid 323 anslutna skolor. Elevråd finns vid nästan alla läroverk,

vid de flesta flickskolor och samrealskolor och vid en del grundskolor. SECO bedriver en av främst ekonomiska skäl starkt begränsad försöksverksamhet med elevråd vid grundskolan. Denna försöksverksamhet har emellertid givit tydliga bevis för att elevrådsverksamheten särskilt i grundskolan kan ha stor betydelse för elevernas fostran. Detta vitsordas även i uttalanden av en rad lärare och rektorer verksamma just i grundskolan.

Elevrådsverksamheten är inte bara en praktisk fostran till demokrati utan också en viktig stimulans till värdefull verksamhet på fritiden. Elevråden kan ge ungdomar, som eljest aldrig skulle komma i kontakt med föreningsverksamhet, kontakt med de värden denna har att erbjuda. Grundskoleelevråden, som i försöksverksamheten ofta fått formen av en central för olika slags fritidsverksamhet, har därigenom en viktig uppgift i samhällets fostran av ungdomen till goda medborgare.

Detta påpekades också i SOU 1961:30 Grundskolan, betänkande avgivet av 1957 års skolberedning:

Särskilt i en skola med elever i tonåren blir ett gemensamt elevråd, som har medinflytande i skolans liv och gestaltningen av detta, betydelsefullt. Medlemmarna i detta råd bör vara valda av eleverna själva. Syftet med dess verksamhet bör vara att bidra till att organisera elevaktiviteterna i skolan, så att så många som möjligt får erfarenhet av olika slags arbete, som är till deras eget och skolans bästa.

Föreningslivet bör kunna bidra till att skapa ett gott förhållande mellan alla elever och elevgrupper samt även till att åstadkomma en positiv anda i skolan. Det kan också lägga grunden till ungdomarnas kommande engagemang i föreningslivet och att främja deras aktivitet där, genom att det under skoltiden medverkar till att eleverna bibringas goda traditioner till exempel i fråga om föreningspraxis, diskussionsteknik och känsla för stil och kvalitet när det gäller underhållning och förströelse.

Genom flerårigt arbete av oavlönad frivillig arbetskraft, skolungdomar som samtidigt har sina studier att sköta, har SECO i hög grad lyckats intensifiera elevrådsverksamheten i landet. Som ovan nämnts har SECO nu 323 elevråd att betjäna, och organisationen har för länge sedan passerat gränsen för vad den kan göra med enbart oavlönade funktionärer. Som exempel på SECO:s snabba utveckling de senaste åren kan nämnas att 142 elevråd enbart under år 1962 anslutit sig till organisationen. Någon mer omfattande verksamhet för att starta ytterligare elevråd vid skolor där elevrepresentation saknas har organisationen nu ännu mindre resurser för än tidigare, eftersom organisationens funktionärer är hårt belastade med att nödtorftigt betjäna de redan befintliga elevråden. Den elevrådsfrämjande verksamheten försvåras också i hög grad av att SECO endast i undantagsfall kan låta funktionärer personligen besöka elevråden eller bistå vid bildande av nya elevråd.

Hittills har ingen verksamhet för att främja elevrådsverksamheten bedrivits utöver vad SECO utträttat, trots att alla tycks vara ense om elevrådets stora betydelse för elevernas självverksamhet och demokratiska fostran. Nu när elevrådsverksamheten nått den omfattning där SECO:s nuvarande resurser inte räcker till är tiden inne för staten att gripa in. Det gäller att intensifiera arbetet på att starta nya elevråd, i synnerhet som elevrådets demokratiskt fostrande verksamhet kan antas behövas bäst vid de skolor där eleverna inte visat nog initiativkraft för att bilda någon form av självstyrelse.

I motioner vid 1960, 1961 och 1962 års riksdagar har föreslagits att ett visst statligt bidrag skall utgå till SECO:s elevråds- och skolföreningsfrämjande verksamhet. Tyvärr har riksdagen avslagit dessa motioner. Trots att styrelsemedlemmarna är tvungna att utföra allt arbete själva — SECO har inte råd att hålla sig med anställd personal — har organisationen haft en mycket stor betydelse för elevrådsverksamheten i landet. Det vore beklagligt att SECO, som verkligen är ungdomens egen skapelse, skulle sättas i stryckklass i fråga om statligt stöd till ungdomsorganisationerna.

Vi vill även framhålla organisationernas roll i det moderna samhället och den betydelse kunskap om demokratiens arbetsformer (möteteknik etc.) har för nutidens medborgare. Utan tvivel är det av stort värde för förenings- och organisationslivet i stort om en mängd skolungdomar redan i skolan kan bibringas kunskap om elementära mötesregler och förståelse för demokratiens sätt att arbeta.

Att ytterligare uppskjuta frågans avgörande skulle allvarligt kunna komma att försvaga elevrådets ställning i grundskolan, varför vi härmed hemställer om statligt anslag till Sveriges elevers centralorganisation för nedanstående specificerade uppgifter av ren elevråds- och skolföreningsfrämjande karaktär.

Arvode till elevrådsinstruktör enligt skolöverstyrelsens förslag. Instruktörens uppgifter kommer att vara att resa runt i skolorna, ta del av elevrådets och skolföreningarnas problem, ge dem råd och hjälp, medverka vid bildande av elevråd i skolor där sådana saknas och leda organisations- och elevrådsfrämjande verksamhet	20 000 kr.
Kostnader för instruktörens resor maximalt	4 000 kr.
Administrativa kostnader i samband med starkt utvidgad försöksverksamhet med elevråd i grundskolan	4 000 kr.
Utgivande av särskilda informerande skrifter om elevråd och skolföreningar och deras problem	5 000 kr.
	<hr/> Summa 33 000 kr.

Under återopande av vad vi ovan anført får vi hemställa,
att riksdagen måtte besluta att bevilja Sveriges elevers
centralorganisation ett anslag på 33 000 kronor för bud-
getåret 1963/64 till i motionen nämnda elevråds- och
skolföreningsfrämjande oppgifter och således till *Bidrag
till instruktörsverksamhet inom ungdomsorganisationer*
för budgetåret 1963/64 under åttonde huvudtiteln anvisa
ett anslag av 804 000 kr.

Stockholm den 24 januari 1963

Eric Källqvist

Sven Nyman

Blenda Ljungberg

Olof Palme